

GENEROLO
JONO ŽEMAIČIO
LIETUVOS KARO
AKADEMIJA

Jolanta Budreikienė

**LIETUVIŲ
KALBOS
ATMINTINĖ
KARIAMS**

GENEROLO JONO ŽEMAIČIO LIETUVOS KARO AKADEMIJA

Jolanta BUDREIKIENĖ

LIETUVIŲ KALBOS ATMINTINĖ KARIAMS

Vilnius 2018

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Patarimų knygelė skirta krašto apsaugos sistemos kariams, kariūnams, besimokantiems Karo akademijoje. Leidinyje aptariami su profesine kalba susiję įvairūs kalbos dalykai: leksika, morfologija, sintaksė, terminai.

Rekomenduota publikuoti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos Humanitarinių mokslų katedros 2016 m. balandžio 28 d. posėdyje (protokolo Nr. VL-72).

Atsakingoji redaktorė doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė Markelienė
Recenzavo: doc. dr. Ona Petronienė, LEU
Onutė Baumilienė, S. Nėries gimnazijos
mokytoja ekspertė

© Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2018
© Jolanta Budreikienė, 2018

ISBN 978-609-8074-82-6

TURINYS

	Pratarmė	4
1	Linksnių vartojimo klaidos	6
2	Netaisyklingas veiksmazodžio formų vartojimas	22
3	Semantizmų vartojimo klaidos	25
4	Netaisyklingi terminai	42
5	Gramatinių formų vartojimo klaidos	44
6	Tarptautinių žodžių vartojimo klaidos	46
7	Kai kurių tarptautinių žodžių lietuviški pakaitai	48
8	Dažniau vartojamų ir sunkiau kirčiuojamų žodžių sąrašas	58
	Literatūra	65

PRATARMĖ

Kalbos patarimų knygelių yra nemažai išleista. Šis nedidelės apimties leidinys skirtas karo specialistams, siekiant padėti jiems tobulinti savo profesinę kalbą. Tai patarimai, į kuriuos galima atsižvelgti, kai reikia parašyti įsakymą, parengti pratybų planą, kalbėti viešai auditorijoje ar vedant lauko pratybas. Nagrinėdama kalbos normos pažeidimus ir pateikdama jų taisymo variantus, noriu, kad tai būtų parankinė kiekvieno kario knyga, padėsianti išvengti kalbos klaidų. Tereikia šiek tiek pastangų pasklaidyti jos lapus.

Šis leidinukas – tik menkas bandymas pateikti dažniausiai netaisyklingai vartojamus karinės leksikos žodžius ar žodžių junginius, mėginant juos susisteminti pagal gramatikos skyrius: sintaksę, morfologiją, leksiką, kirčiavimą. Norėtusi, kad terminai nebūtų iškraipomi, kad būtų suvoktos kai kurių žodžių, ypač netaisyklingai ir ne vietoje pavartojamų, reikšmės.

Daug metų dirbant Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje ir redaguojant ne tik mokslines knygas, bet ir dokumentus, atsirado poreikis susisteminti dažniausiai įvairiuose leidiniuose ir administraciniuose raštuose, o ypač karinių pratybų ar mokymų programose daromas kalbos klaidas.

Sukaupta medžiaga sugrupuota ir pateikta suprantamai ne kalbininkui, o kitos mokslo srities atstovui, kitaip sakant, kalbos vartotojui. Beje, kai kurie knygelėje pateikti pavyzdžiai paimti ir iš oficialiuose renginiuose, vykusiuose Akademijoje, skaitomų pranešimų. Žinoma, dažniau buvo fiksuojamos kirčiavimo klaidos. Todėl atsirado skyrelis, kuriame pateikti sukirčiuoti būdingesni karybos srities terminai ir žodžiai.

Tai ne pamokymų knyga, o bandymas sužadinti smalsumą, norą pasitikrinti savo žinias, įgyti naują supratimą apie žodį, juo labiau terminą, vartojamą kasdieninėje darbinėje aplinkoje. Vargu ar pavartę šią knygelę profesionalūs kariai prabils taisyklinga lietuvių kalba, bet galima puoselėti viltį, kad ji padės išspręsti iškilusias kalbines problemas, gal duos atsakymą į kai kuriuos klausimus, susijusius su terminais, pagelbės ieškant taisyklingo žodžio kirčiavimo, padės suvokti tikrą vartojamų žodžių ir terminų reikšmę.

1 LINKSNIŲ VARTOJIMO KLAIDOS

Kas yra linksnis? *Dabartinės lietuvių kalbos žodyne* linksnis aiškinamas šitaip: kaitomoji vardažodžio, dalyvio, įvardžio forma, reiškianti jo santykį su kitu žodžiu sakinyje¹.

Lietuvių kalbos žodžių tvarka sakinyje yra laisva. Linksniuojamojo žodžio galūnė parodo to žodžio sintaksinį ryšį su kitu sakinio žodžiu. Tuo mūsų kalba ir skiriasi nuo anglų kalbos, kur sakinio prasmę lemia žodžių sudėliojimas, kitaip sakant, žodžio vieta sakinyje.

Tikroji linksniuojamo žodžio reikšmė atsiranda sakinyje, kai jis eina su kitais žodžiais. Jungdami žodžius į sakinį turime atsižvelgti ne tik į valdymo ryšius, bet ir į mintį, kurią perteikiame sakinyje. Remdamasi suformuluotais linksnių vartojimo principais², pateiksiu galimus klaidų taisymo variantus.

1 Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Prieiga internete: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis>

2 Kalbos patarimai. Sintaksė: linksnių vartojimas (S 1). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2009.

VARDININKAS

Vardininku sakinyje pasakomas veikėjas (*Kariai tarnauja kariuomenėje*). Be to, kartais sakinyje vardininkas eina vardine tarinio dalimi (*Jonas yra karys*).

Būdingesnės vardininko vartojimo klaidos:

1) Dažniausia vardininko klaidų padaroma vartojant jį vietoj dalies kilmininko, kai sakinyje pasakomas neapibrėžtas kiekis:

Po šaudymo pratybų instruktorius įvertina rezultatus, kariūnai užduoda klausimus (= klausimų).

Per paskutinį semestrą akademinio nesąžiningumo atvejai (= atvejų) nebuvo užfiksuoti (= užfiksuota).

Ekspertai pateikė pastabas (= pastabų) atsižvelgdami į tarptautinę karių patirtį.

2) Kreiptis į asmenį netinka vardininku. Tam lietuvių kalboje yra šauksmininko linksnis. Deja, dėl įtakos kitų kalbų, kurios nekaito linksniais vardažodžių (pvz., anglų, prancūzų kalbos) ar kreipiniui vartoja vardininką (pvz., rusų kalba), mes savo kalboje pamirštame turį vieną linksnį, kuriuo kreipiamės į asmenį. Nors šauksmininkas su kitais sakinio žodžiais neturi sintaksinio ryšio (sakinyje jis atskirtas kableliais), jį su sakiniu sieja prasminis, intonacinis ryšys. Kadangi nei moksliniuose tekstuose, nei administraciniuose raštuose nėra įprasta vartoti kreipinį, tai pastebėtos klaidos buvo užfiksuotos gyvojoje kalboje:

Kariūnas (= Kariūne), vykdyk nurodymus!

Kariūnas Pavardenis (= Kariūne Pavardeni), į rikiuotę stok!

Vėliavų grupė (= Vėliavų grupė), į rikiuotės priekį vėliavų maršu žengte – MARŠ!

3) Vengtiną vardo vardininko vartojimas simboliniuose pavadinimuose. Jis keistinas kilmininku, kuris nusako požymį:

Vyksta pirmakursių atranka į chorą „Kariūnas“ (– į „Kariūno“ chorą).

Jei simbolinis pavadinimas yra ne lietuviškas žodis, jį taip pat geriau vartoti kaip pažyminį, kuris eina prieš pažymimąjį žodį:

Kariūnai po pratybų turi mokėti paaiškinti pagrindines raketų sistemos „Javelin“ (– „Javelin“ raketų sistemos) sudedamąsias dalis.

KILMININKAS

Kilmininku žymime subjektą, objektą (*Vado sprendimas buvo geriausias*). Eidamas su veiksmažodžiais gali reikšti objekto dalį ar neapibrėžtą kiekį (*Karys gavo nurodymų*).

Pasitaikantys netaisyklingai pavartoti kilmininko atvejai:

1) Abstraktą reiškiantis daiktavardis, sakinyje eidamas su kai kuriais tranzityviniais veiksmažodžiais (galininką valdančiais), gali būti vartojamas ir galininku, ir kilmininku (*turiu viltį / vilties*), nusakant tam tikrą to reiškinio visumą ar dalį. Tačiau, kai tokie daiktavardžiai šalia turi pažyminį, nusakantį esminę ypatybę, kilmininko vartoti negalima:

Skirtingi dalykai turi lemiamos įtakos (= lemiamą įtaką) tarnauti kariuomenėje.

Svarbūs ir kiti rizikos veiksniai, pavojai ir grėsmės, galintys turėti didelės įtakos (= didelę įtaką) Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui.

Kariai savanoriai padarys svarios įtakos (= svarią įtaką) gyventojų nuomonei bei motyvacijai tarnauti kariuomenėje.

Antrojo pulko karininkai dėjo milžiniškų pastangų (= milžiniškas pastangas), kad pulkas didėtų ir stiprėtų.

2) Sakiniuose, kuriuose yra aukštesniojo laipsnio prieveiksmai, kilmininkas tiesiogiai nevaldomas, o vartojamos lyginamosios konstrukcijos *kaip / nei / negu*:

3-iasis batalionas, vadovaujamas kpt. E. Noreikos, iš Kalvarijos pozicijų atvyko į Vilkaviškį truputį anksčiau 1-ojo bataliono (= nei 1-asis batalionas).

Keleiviniai automobiliai, kuriuose telpa ne daugiau 8 keleivių (= ne daugiau kaip 8 keleiviai), vadinami lengvaisiais.

Prie nesprogusio užtaiso galima prieiti ne anksčiau po 15 minučių (= ne anksčiau kaip po 15 minučių).

Sprogdinant įgilintus užtaisus turi būti dedami ne mažiau dviejų padegamųjų vamzdelių (= ne mažiau kaip du padegamieji vamzdeliai).

Draudžiama padegti vienam kariui daugiau 5 padegamųjų vamzdelių (= daugiau negu 5 padegamuosius vamzdelius).

Mūšyje žūsta daugiau pusės (= nei pusė) karių.

Kulka pakyla ne daugiau kelių (= nei keli) metrų (= metrai) virš taikymo linijos.

3) Su aukštesniojo laipsnio prieveiksmais, reiškiančiais vietą, pirmenybė teikiama kilmininkinei konstrukcijai su prielinksniu *nuo*:

Kariūnai rikiuojasi dešiniau (= dešiniau nuo) transporto priemonės.

4) Nevartojamas būdvardžio *visas* kilmininkas bendrajam kiekiui reikšti. Dažniausiai tai rašoma lentelėse sumuojamai eilutei pavadinti³:

Viso (= Iš viso) per pastarojo laikotarpio neramumus jau žuvo 40 civilių.

Viso (= Iš viso) buvo rastos 64 publikacijos, tačiau dėl riboto prieinamumo buvo analizuojami 48 tekstai.

5) Reikia įsidėmėti, kad kilmininkas nevartojamas su veiksmažodžiu *prieiti*, kai sakinyje reiškiamasis dalykas:

Komisija, apžiūrėjusi abu rajonus, priėjo išvados (= išvadą; prie išvados; padarė išvadą; nutarė; nusprendė), kad tinkamesnis naujoms projektuojamoms kareivinėms yra Žemės ūkio ministerijai priklausantis Kėdainių dvaro žemių sklypas.

Prieita bendros išvados (= prie bendros išvados), kad ekonomika turi būti vertinama kompleksškai

6) Kilmininkinio prielinksnio *iš* konstrukcijos gali rodyti vienu ar kelių asmenų, daiktų, reiškinių grupę, kuri išskiriama iš tokių pačių asmenų, daiktų ar reiškinių visumos. Dažniausiai galima vartoti kilmininką *be iš*, ypač tada, kai išskiriamasis objektas apibūdinamas skaitvardžiu *vienas, -a*:

Tokios karinės pajėgos gali būti vienos iš stipriausių (– stipriausių) pasaulyje.

3 Kanceliarinės kalbos patarimai. Prieiga internete: <http://kanceliariniaipatarimai.lki.lt/>

■ NAUDININKAS

Naudininkas tinka tikslui ar paskirčiai sakinyje nusakyti (*Patalpa skirta ginklams valyti*). Taip pat pasakomas objektas – daiktas ar asmuo, į kurį nukreiptas veiksmas (*Davė kariams įsakymą žygiuoti*). Šis linksnis sakinyje gali reikšti ir subjektą (*Kariams reikia žygiuoti*).

Galimos naudininko klaidos:

1) Su abstrakčios reikšmės daiktavardžio naudininku kanceliarinėje kalboje galima vartoti padalyvį *esant*, pvz., *esant reikalui*, *esant poreikiui*, tačiau mokslinio ar kito stiliaus darbuose geriau šį žodžių junginį keisti į *prireikus*, *jei reikia*:

Šaudymo vadovas nuolatos kontroliuoja pratybų eigą, esant reikalui (– prireikus; jei reikia), suteikia kariams pirmąją pagalbą.

Mokymų poligone vyriausiasis vadovas turi pateikti autotransporto užsakymo paraiškų, mokymų detaliojo plano ir, esant reikalui (– jei reikia; prireikus), ekipuotės ir papildomų priemonių sąrašo popierinę ir elektroninę versijas.

Esant poreikiui (– jei reikia; prireikus) rengti atsako į naujas rizikas valdymo planą.

2) Vartojant neigiamą padalyvio *esant* formą, nevartojamas naudininkas, tinka tik kilmininkas:

Nesant galimybei (= Nesant galimybės; Jei negalima,) pažymėti visą imitacinį lauką, bus pažymėtos užtaisų vietos.

Nesant pratybų vadovui (= Nesant pratybų vadovo; Jei nėra pratybų vadovo), vadavimą perima pavaduotojas.

3) Žodžių junginiai *kreipti dėmesį, sutelkti dėmesį* nevartojami su naudininku, jie valdo prielinksnio į konstrukciją:

Skatina sutelkti didesnę dėmesį organizacijos klimatui (= į organizacijos klimatą).

Kuopų vadai per mažai kreipė dėmesį pasirengimui šaudymui (= į pasirengimą šaudyti).

Pristatant didžiausias dėmesys buvo sutelktas Sausumos pajėgų štabo karininkų kursams ir planams (= į Sausumos pajėgų štabo karininkų kursus ir planus).

4) Naudininku nesakoma konkreti laiko riba ar momentas:

Karinio rengimo kursų kainos skaičiuojamos einamųjų mokslo metų laikotarpiui (= Skaičiuojamos einamųjų mokslo metų karinio rengimo kursų kainos).

Teikiama suvestinė sąmata, kurioje apskaičiuotos karinių mokymų išlaidos kiekvieniems metams (= kiekvienų metų karinių mokymų išlaidos).

5) Abstraktieji priesagos *-imas (-ymas)* daiktavardžiai nevartojami sakinyje naudininko linksniu, kai reiškiamas tikslas su paskirties atspalviu. Naudininko linksnis keičiamas bendratimi:

Granatų mėtymo lauko paruošimas granatų mėtymui (= granatoms mėtyti).

Institutas atlieka raketų bandymus, kas gali būti panaudota be-motorių orlaivių leidimo įtaisų kūrimui (= įtaisams kurti).

Materialinių ir finansinių Karo akademijos išteklių naudojimas politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui (= asmeniniams poreikiams tenkinti).

Numatyti vietą ir lėšas ginklinės įrangimui (= ginklinei įrengti).

Karininkas išsiaiškina uždavinį ir pasiruošia duomenų rinkimui (= rinkti duomenis).

Užduoties vykdymui (= Užduočiai vykdyti) bus skiriama 12 val.

6) Su slinkties ir siekimo veiksmažodžiais, reiškiančiais tikslą, nevartojamas naudininkas:

Siunčiu mjr. Vardenį Pavardenį į Butigeidžio dragūnų batalioną karių atestavimui (= atestuoti karius).

Štabo viršininkas pristatė susipažinimui (= supažindino su) infrastruktūros projektų suvestinę (= suvestinę).

Karo akademijos bibliotekos statybos projekto galimybių vystymo darbo grupė renkasi posėdžiui (= į posėdį; posėdžiauti) aptarti Akademijos ir Technikos bibliotekų jungimosi variantą.

7) Su veiksmažodinės kilmės daiktavardžiais *poreikis, reikalavimai*, reiškiančiais turinio objektą, nevartoti naudininko:

Kai poreikis konkrečiai paslaugai (= konkrečios paslaugos poreikis) yra susiformavęs, vartotojas ima mąstyti, kurios įmonės paslaugą rinktis.

Personalo kaitą galima sumažinti nekeliant tokių reikalavimų darbui (= darbo reikalavimų).

Tai kelia naujus reikalavimus infrastruktūrai (= infrastruktūros reikalavimus).

8) Objektui reikšti su veiksmažodžiu *atitikti* ir veiksmažodiniu daiktavardžiu *atitikimas* nevartojamas naudininkas:

Šaudymo vadovas privalo užtikrinti, kad pratybose dalyvaujantys kariai atitiktų pratybų reikalavimus (= reikalavimus).

Antžeminės diferencinės sistemos ne tik pagerintų GPS tikslumą, bet patikimumo charakteristikos atitiktų nustatytiems reikalavimams (= nustatytus reikalavimus).

Reikėtų atsižvelgti, kad ESTT nesprendžia dėl nacionalinės teisės normų atitikimo Europos Sąjungos teisei (= teisės normų atitikties; ar nacionalinės teisės normos atitinka Europos Sąjungos teisę).

Gavo nurodymą pertvarkyti kariuomenę, kad ji atitiktų keliamoms užduotims (= keliamas užduotys).

9) Reikia vengti vartoti naudininką, kai reiškama ne paskirtis, o daikto rūšis:

Nurodomos vietos ir vykdomos funkcijos pagalbiniam personalui (medikams, saugos kariams, sprogstamųjų medžiagų ir sprogdinimo pratybų lauko sandėlininkui) (= Nurodomos pagalbinio personalo (medikų, saugos karių, sprogstamųjų medžiagų ir sprogdinimo pratybų lauko sandėlininko) vietos ir vykdomos funkcijos).

Ugdyti pilietiškumo ir patriotiškumo jausmus jaunajai kartai (= Ugdyti jaunosios kartos pilietiškumo ir patriotiškumo jausmus).

10) Sakinyje geriau nevartoti naudininko po veiksmazodžių, kurie valdo galininko linksnį:

Automatinis šautuvas M16A2 yra asmeninis ginklas, skirtas kauti priešo kariams (– priešo kariams kauti) ir naikinti nešarvuotiems ir lengvai šarvuotiems taikiniams (– nešarvuotiems ir lengvai šarvuotiems taikiniams naikinti) pavieniais šūviais ar papliūpomis.

Viršininkai privalo užtikrinti kariams paros ir savaitės poilsį atgauti sveikatai ir darbingumui (– sveikatai ir darbingumui atgauti).

11) Daiktavardis *indėlis* nevartojamas su naudininku, kai reiškia objektą. Vietoj jo tinka galininkas su prielinksniu į:

Abi tautos turi įnešti vertingą indėlį (= indėlį į) Aljanso operacijoms (= operacijas).

Lietuvos atstovo dalyvavimas NATO tarptautiniuose projektuose, skirtuose padėti vystyti šalių partnerių puskarininkių profesinę karinę švietimą, yra svarus indėlis (= indėlis į) patikimos sąjungininkės įvaizdžio formavimui (= formavimą)

12) Tranzityvinis (galininkinis) neigiamas veiksmazodis valdo ne naudininką, o kilmininką:

JAV reakcija neatspindi Rusijos teikiamiems lūkesčiams (= teikiamų lūkesčių).

13) Tiek su būdvardžiu *lygiagretus*, tiek su iš jo padarytu prievaismiu *lygiagrečiai* geriau vartoti prielinksninę konstrukciją su *kuo*:

Šalindami šovinio strigimą ginklų laiko lygiagrečiai žemei (– su žeme), nukreiptą į taikinių pusę.

Užtaisant, ištaisant, pertaisant ginklų, laikyti nukreiptą į taikinių pusę lygiagrečiai žemei (– su žeme).

GALININKAS

Sakinyje galininkas eina papildiniu ir atsako į klausimą ką? Daiktavardžio galininkas parodo objektą, į kurį krypta veiksmas, ir yra vartojamas su tranzityviniais (galininkiniais) veiksmažodžiais.

Galininko linksniu galima reikšti ir laiką (*Penktą valandą prasidėjo susitikimas*). Tokiu atveju dažniausiai vartojami žodžiai, nusakantys paros dalis: rytą, dieną, naktį, savaitę, mėnesį ar metų laikus. Šalia šių laiką apibūdinančių žodžių vartojami skaitvardžiai, įvardžiai ar būdvardžiai (*Visą savaitę kariai dalyvavo pratybose*).

Dažnesnės galininko vartojimo klaidos:

1) Nevartotinas su turėjimo, skyrimo, suvokimo ir pan. veiksmažodžiais, kai pasakoma ne visuma, o tik dalis ar neapibrėžtas kiekis:

Instruktorius duoda patarimus (= patarimų) ir pasiūlymus (= pasiūlymų), kaip geriau atlikti užduotis.

Pastebėjęs kokius nors keistus simptomus (= kokių nors keistų simptomų) pratybų dalyvis turi informuoti pratybų vadovą.

Laisvė mums suteikia teises (= teisių) būti tuo, kuo norime.

Vilkaviškyje pulko ūkio dalis išdavė kareiviams šiltus apatinius drabužius ir batus (= šiltų apatinių drabužių ir batų).

2) Veiksmažodis *pasiekti* valdo galininką (pvz., *pasiekti tikslą, pasiekti pergalę*). Kai pasiektas dalykas reiškiamas daugiskaita, tuomet vartojamas ne galininkas, o kilmininkas:

Projektui skirtos lėšos leido pasiekti svarius rezultatus (= svarių rezultatų).

Jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose jis pasiekė gerus rezultatus (= gerų rezultatų) ir parodė gerą fizinį pasirengimą.

3) Galininkas nevartojamas su veiksmažodžiu *atstovauti*, kuris valdo naudininką:

Apklausoje dalyvavo 1379 respondentai, atstovaujantys 22 profesinės veiklos sritis (= sritis).

Akademija (= Akademijai) gerai atstovaujama studijų ir knygų mugėse.

Garbės sargybos kuopos kariai atstovauja valstybę ir kariuomenę (= valstybei ir kariuomenei) oficialiuose renginiuose.

4) Veiksmažodis *klausti(s)* netaisyklingai pavartojamas su galininku. Tokie sakiniai turi būti taisomi, nes šis veiksmažodis valdo kilmininko linksnį:

Kariai klauso instruktažą (= instruktažo).

Klausykite vadą (= vado), ką pasakys.

5) Jei sakinyje yra teigiama tranzityvinė (galininkinė) bendratis, kuri eina kartu su neigiamu veiksmažodžiu, patartina geriau vartoti kilmininką:

Mažesnė atatranka netrukde valdyti ginklą (- ginklo) šaudant papliūpomis.

Jei negalima pažymėti visą mokymų lauką (- viso mokymų lauko), reikia pažymėti tik kai kurias vietas.

6) Galininku reiškiamo laiką. Kai sakinyje konkrečiai pasakomas laiko tarpsnis, nereikia papildomai vartoti žodžių, apibūdinančių laiką, pvz., *laikotarpis*:

Per 1994–2010 metų laikotarpį (= metus) daugiau kaip 4000

Lietuvos karių dalyvavo 13 tarptautinių operacijų ir misijų. Konferencijoje buvo apžvelgti karai, vykę per viduramžius ir devynioliktojo amžiaus laikotarpį (= viduramžiais ir devynioliktajame amžiuje).

■ ĮNAGININKAS

Tai linksnis, kuris vartojamas reiškiant objektą (*didžiavosi pergale*), priemonę (*skrenda orlaiviu*), būvį (*tarnavo eiliniu*), priežastį (*miršta badu*), laiką (*apyaušriu prasidėjo kautynės*), vietą (*tankai juda keliu*), būdą (*žygiavo tvirtu žingsniu*), kiekį (*kariai judėjo būriais*).

Nors įnagininko linksnis turi daug vartojimo atvejų (eina papildiniu, aplinkybėmis, vardine tarinio dalimi), tačiau klaidų išvengti nepavyksta:

1) Būvio įnagininką geriau keisti į vardininką, kai suvokiama, kad sakoma aktuali, esamuoju momentu nelaikina būseną:

Nepritvirtinti liukai gali būti įgulos sužeidimų priežastimi (– priežastis).

Dėstymo kokybė bus svariu kriterijumi (– svarus kriterijus) plėtojant akademinę karjerą.

2) Nevartotina prielinksninė įnagininko konstrukcija su tikslu:

Nurodau organizuoti kariūnų rengimą su tikslu (= siekdamas) užtikrinti štabo skyrių veiklą.

Poligono naudojimo kontrolės skyriaus nurodytose vietose bus pastatyti saugos postai su tikslu (= siekiant) užtikrinti šaudymo pratybų saugumą.

3) Įnagininkas netinkamai vartojamas vietoje dvejetainio galininko:

Kariūnams duota užduotis padaryti ginklą saugiu (= saugų).

Karo tarnyba įpareigoja kiekvieną būti atsakingu (= atsakingą) už žmoniją.

Todėl priimtas sprendimas peržiūrėti priešraketinės gynybos sistemos planą, padarant jį efektyvesniu ir mobilesniu (= efektyvesnį ir mobilesnią).

4) Dažnai sakinyje netinkamai pavartojamas kai kurių žodžių įnagininkas polinksnio reikšme. Sakinyje polinksniu dažnai eina tokie žodžiai: *pagalba, atveju, atžvilgiu, metu* ir pan. Paprastai daiktavardžių, kurie pavadina įrankį, įnaį, priemonę, mechanizmą ir pan., įnagininkas be papildomų žodžių pasako priemonę, kuria atliekamas tam tikras veiksmas:

Svirties pagalba (= Svirtimi) galima atidaryti vožtuvus.

Vandenilis išgaunamas katalizatorių pagalba (= katalizatoriumi) iš benzino jėgainės.

Zoninės navigacijos sistemos leidžia lakūnui sekti orlaivio trajektoriją prietaisų pagalba (= naudojantis prietaisais; pagal prietaisus).

Akademijos IV kurso kariūnus moko atlikti dalinį priartėjimą prie objekto oro transporto pagalba (= oro transportu).

Sistemos operatyvinės veiklos planavimas priklauso nuo realių pajamų ir realių išlaidų, kurios planuojamos sutarčių pagrindu (= remiantis sutartimis; pagal sutartis).

Globalizacijos sąlygomis raidos modeliai nekis, todėl jų pagrindu (= remiantis jais; pagal juos) pateikiama valstybės formų strateginio valdymo teorija.

VIETININKAS

Sakinyje vartodami vietininką pasakome vietą (*Poligone vyko kariūnų pratybos*). Kita vietininko reikšmė yra laikas (*Dvidešimtajame amžiuje Lietuva iškovojo nepriklausomybę*).

1) Kai sakinyje reiškiamas veiksmo atlikimo būdas, nusakomas požymis, būseną, netinka vartoti vietininką, jį būtina keisti:

Kuopa bus remiama dviejų minosvaidžių būrių tiesioginėje paramoje (= tiesiogiai dviejų minosvaidžių būrių) iš pozicijų MR1, MR2.

Išmokyti spręsti problemas dirbant grupėje (= grupėmis).

Ugdomas gebėjimas įgytas žinias taikyti praktikoje (= praktiškai taikyti).

Tobulinti valstybės tarnautojų įgūdžius profesinės etikos srityje (= profesinės etikos įgūdžius).

Laikytis Visuotinės žmogaus teisių ir laisvių deklaracijos principų ir atsakyti už visus nusikaltimus žmogaus teisių ir laisvių srityje (= atsakyti už visus nusikaltimus, padarytus pažeidžiant žmogaus teises ir laisves).

Karo organizavimo esmė – ieškoti trūkumų priešo mąstysenoje (= mąstysenos trūkumų).

2) Kai sakinyje mintis perteikiama aiškiau prielinksnine konstrukcija, vietininkas nevartojamas:

Jeigu dėl Tarybos posėdžio metu priimto sprendimo Tarybos narys (nariai) pareiškia savo nuomonę, ji įrašoma posėdžio protokole (= įrašoma į protokolą).

30 proc. į Lietuvos karo akademiją priimtų kariūnų studijuos technologijų vadybos universitetinėse programose (= pagal technologijų vadybos universitetines programas).

3) Nevartojamas būdo vietininkas su žodžiais *rėmuose, lygmenyse*:

Mokėti paaiškinti, kaip naudojama iniciatyva tikslinio vadovavimo rėmuose (= taikant tikslinį vadovavimą).

Požiūriai skiriasi tiek vadovų, tiek darbuotojų lygmenyse (= Skiriasi tiek vadovų, tiek darbuotojų požiūriai).

4) Nevartoti daiktavardžio vietininko, kai sakinyje tas žodis yra perteklinis. Šalia jo esantis žodžio kilmininkas verstinas vietininku:

Kariūnas po pratybų turi gebėti atlikti individualius kario veiksmus padalinio sudėtyje (= padalinyje).

5) Netinkamai laikui reikšti vartojami sustabarėję daiktavardžių vietininkai, dažniausiai perimti iš rusų kalbos:

Tyrimo išvados paaiškės pusmečio bėgyje (= per pusmetį).

Toliau pratybų eigoje (= per pratybas) skelbiami įsakymai.

6) Vietininką geriau keisti galininku, kai yra nusakoma metų dalis:

Kadangi šios lėšos suplanuotos I ketvirtyje (= ketvirtį), prašome leisti panaudoti sutaupytas lėšas.

7) Vietininkas nevartojamas išskirčiai ir priskirčiai nusakyti:

Karo inžinerija nagrinėja inžinerines temas ir užduotis, tame tarpe (= taip pat; tarp jų) ir užduotis, susijusias su sporgmenimis.

Populiarinti boksą kariūnų tarpe (= tarp kariūnų).

8) Priežasčiai reikšti nevartojami sustabarėję verstiniai daiktavardžių vietininkai: *pasėkoje, išdavoje*:

Jėgainėje vyksta cheminiai arba elektrocheminiai procesai, o jų pasėkoje (= todėl) gaunama energija.

Šio metodo taikymo išdavoje (= Taikant šį metodą) yra nustatomos problemos, kylančios nacionaliniam saugumui.

Logistikos specialistai nėra kvalifikuoti, ko pasėkoje (= todėl) sprogenys laikomi, gabenami ir saugomi pažeidžiant nustatytus reikalavimus.

9) Būdai reikšti nevertojami suprieveiksmėję verstiniai vietininkai *pagrindė, daugumoje, visumoje*:

Pagrindė (= Dažniausiai) buvo tikrinamos Seredžiaus ir Raseinių rinktinių priedangos.

Keliai, kuriais žygiavo kariuomenė, daugumoje (= paprastai; daugiausia) buvo smėlėti.

Visumoje (= Apskritai) didelė šilumos dalis paimama ir ji negali būti paverčiama efektyviąja galia.

2 NETAISYKLINGAS VEIKSMAŽODŽIO FORMŲ VARTOJIMAS

Sakiniai su padalyviu

Padalyvis žymi šalutinį veiksmą, kito veikėjo atliekamą, savaime vykstantį ar beasmenį veiksmą.

1) Padalyvis nevartojamas, kai eina išplėstiniu pažyminiu:

Konsultuoti LKA kariūnus ir darbuotojus, vykdant (= vykdančius) projektus ir organizuojant (= organizuojančius) renginius.

Būrių vadai, vykdant (= vykdančios) padalinių valdymo procedūras, turi teisę užklausti kuopos vado (instruktoriaus).

Kariai įpranta šaudyti po vieną šūvį arba dupletais, todėl ir atliekamas pratimas lavinant (= lavinantį) gaiduko svirtelės koordinuotus spaudimo judesius.

Vairuotojas pratybų metu turi prižiūrėti transportą ir imtis visų prevencijos priemonių, užtikrinant (= užtikrinančių) transportuojamų karių saugumą.

2) Padalyvis netinka, kai abu veiksmus – pagrindinį ir šalutinį – atlieka vienas veikėjas, juo labiau kai vienas iš atliekamų šalutinių veiksmų jau yra išreikštas pusdalyviu. Tokių sakinių pasitaiko įsakymų preambulėse:

Vadovaujantis (= Vadovaudamasis) įsakymu ir siekdamas užtikrinti tinkamą pasirengimą kovinio šaudymo pratyboms šaudykloje, s k i r i u...

Vadovaudamasis įsakymu ir atsižvelgiant (= atsižvelgdamas) į raštą, t v i r t i n u formas...

3) Padalyviu nereiškiamas šalutinis to paties veikėjo veiksmas asmeniniuose sakiniuose, jis keičiamas pusdalyviu arba dalyviu:

Sprogdinimo užtaisus pritvirtina naudojantis (= naudodamiesi) parankinėmis priemonėmis.

Autorius įsipareigoja sąžiningai, nepažeidžiant (= nepažeisdamas) kitų autorių teisių, sukurti kūrinį, atitinkantį sutartyje nurodytas sąlygas.

Prieš atliekant (= atlikdami) žygį, PKT kariai turi padaryti apšilimo pratimus.

Atlikus (= Atlikę) kovinį šaudymą, kariai vyksta mėtyti imitacinių granatų.

4) Padalyvinių konstrukcijų nevartoti su žodžiais, kurie pakartoja veiksmu pasakytą dalyką:

Kapitonas taip pat nurodė, kad sužinojo apie įvykį Karo akademijos valgykloje jam būnant (= būdamas) Pabradės poligone.

3 SEMANTIZMŲ VARTOJIMO KLAIDOS

Semantizmas – įprastas žodis, tam tikruose kontekstuose pavartotas svetima, anksčiau neturėta reikšme arba keliomis reikšmėmis. Tai pavojingiausi žodžiai, nes dėl taisyklingos formos sunkiai atpažįstami.

Apibrėžti

Lentelėje pateikiame nuokrypių, šaudant į apibrėžtame nuotolyje (= už tam tikro nuotolio) esantį priešininką, variantą.

Trumpai charakterizuojama bakalauro baigiamojo darbo struktūra, apibrėžiami (= apibūdinami) esminiai klausimai.

Taikymo kampai yra dideli ir kovojant tokiomis sąlygomis reikalingi apibrėžti (= tam tikri; būdingi; specifiniai) įgūdžiai.

Aprūpinti

Įvairūs metodai, kurie aprūpina (= išlaiko) orlaivio skrydžio linijos išlaikymą (= liniją).

Apspręsti

Navigatorius gali parodyti buvimo vietą maždaug 10 m tikslumu, kurį apsprendžia (= lemia) turimas įrenginys.

Nurodytas paklaidas apsprendžia (= lemia) minosvaidžio ir minų gamybiniai netobulumai.

*Karių ugnies galią apsprendžia (= lemia) turimi ginklai.
Velenų konstrukciją apsprendžia (= lemia) cilindriški skaičiai.*

Aptarnauti

Vilniaus aerodromas 2011 metais aptarnavo (= prižiūrėjo; tvarkė) apie 27000 atvykstančių orlaivių.

Aptarnavimas

Ginklo privalumai: nesudėtinga konstrukcija ir paprastas aptarnavimas (= priežiūra).

Kasmet mažėja labai aukšto dažnio radijo švyturių dėl brangaus šios antžeminės navigacinės įrangos aptarnavimo (= priežiūros).

Procedūrų naudojimas padės žymiai sumažinti ILS sistemos aptarnavimo (= priežiūros) išlaidas.

Atidengti

Vadas greitai išskleidė kuopą į grandinę ir atidengė (= paleido) šautuvų ugnį.

Tikrinimo metu vairuotojas atidengia (= paleidžia) ugnį į ISAF pajėgas ir meta rankinę granatą.

Atskiras, -a

Tikimybė nepataikyti atskiros (= kiekvieno) bandymo metu nesisiekia.

Priešininko judėjimo suvaržymas, atskirų (= įvairių; skirtingų) ginklų panaudojimas.

Turint tinkamus programinius įrankius galima sukurti atskirus žemėlapius (= sukurti žemėlapius), atitinkančius skirtingų vartotojų poreikius, ir pateikti tą informaciją atskiram (= kiekvienam) vartotojui.

Atvejis

Daviklio gedimo atveju (= Sugedus davikliui) pakeisti kitu davikliu.

Reaguoti į sąlytį prieš užpuolimo atveju (= užpuolus priešui), priešui panaudojus CBRN skirtingu paros laiku (dieną ir naktį).

Atvykti

OPD procedūrų priėmimas Vilniaus TMA rajone atvykstantiems (= atskrendantiems) orlaiviams suteiks galimybę artėti prie tūptinės.

Bėgyje

5 sekundžių bėgyje (= per 5 sekundes) po cheminės atakos duoti pavojaus signalą.

Betarpiskai

Kita vertus, detales, kurios betarpiskai (= tiesiogiai) susijusios su degimo procesu, būtina aušinti.

Į ugnies plano sudarymą ir šaudymo duomenų parengimą betarpiskai (= tiesiog; būtina) atkreipti ypatingą dėmesį.

Bruožas

Labai svarbu nustatyti oro erdvės ir maršrutų bruožus (= ypatybes), struktūrą prieš vykdant teikiamas procedūras.

Būklė

Kario veikloje didelę reikšmę turi ne tik neigiamos kovinės aplinkos sąlygos, kurios apibūdinamos jo atsakomąja įtampos būkle (= įtampa), bet ir teigiami poveikiai.

Būvis

Eksplloatuojant kinta automobilių mazgų techninis būvis (= būklė).

Dalinai

Taigi šios apklausos duomenys gali būti dalinai (= iš dalies, apskritai) neobjektyvūs.

Dalis

*Karinės pastangos buvo didžia dalimi (= daugiausia) palai-
komos ir kongreso.*

Dauguma

*Rusijos bendradarbiavimas tiek su Vakarais, tiek su JAV buvo
permaisingas, dauguma tai (= daugiausia) lėmė Rusijos vi-
daus politika.*

Dėka

Navigacijos dėka (= prietaisais) gaunama informacija.

Ilgą laiką skrydžių trasas žymėjo antžeminių švyturių dėka (= antžeminiai švyturiai).

*Įvairūs navigaciniai metodai, kurių dėka (= kuriais) yra kon-
trolliuojama pasirinkta trajektorija.*

*Orlaivio žemėjimo metu TOD taškas yra automatiškai nustato-
mas skrydžių valdymo sistemų dėka (= tašką automatiškai
nustato skrydžių valdymo sistemos).*

Efektingai

*Dėl šių savybių minosvaidžiai gali būti efektingai (= efekty-
viai; veiksmingai) panaudojami kalnuotose vietovėse.*

Eiga

Galima pavaizduoti karių skaičiaus kitimo eigą (= kaitą; kiti-mą) mūšio metu.

Surašykite teisingiausią (= teisingiausius) būrio vado veiksmų eigą (= veiksmus).

Rikiuotės pratybų eigoje (= Per rikiuotės pratybas) atlikti anksčiau išmoktų rikiuotės pratimų kartojimą, supažindinti su nauju rikiuotės pratimu.

Galimybė

Šalies pietuose ir vakaruose išdėstyti raketines sistemas, turinčias galimybes (= galinčias) atakuoti.

Grandinė

Pagrindinis tikslas buvo informuoti apie vakarietiško kariuomenių puskarininkių atliekamas funkcijas ir apie puskarininkių paramos grandinę (= paramą, paramos eigą).

Griežtai

Trečiojo dragūnų pulko griežtai (= nebūtina) nepriskirti prie stabdymo krypties.

Įnešti

Kariuomenės vadas įsakė persvarstyti Trečiajam pėstininkų pulkui duotą stabdymo įsakymą įnešant (= įtraukiant) minėtas pataisas.

Ypatingai

Būdama aukštojo mokslo institucija, rengiančia karininkus, gynybos bei nacionalinio saugumo specialistus, ypatingai (= ypač) palaiko ir skatina Visuomenės saugumo studijų krypties aprašo kūrimą.

Įsilieti

Kuopos vadas greitai išskleidė kuopą, į kurią įsiliejo (= prie kurios prisidėjo) ir lauko sargybos kariai.

Įsisavinimas

Pateiktos temos ir pratybų medžiaga, žinių įsisavinimo (= tikrinimo) testas, baigiamoji dalis, literatūra, duomenys apie autorių.

Teikti siūlymus ir rekomendacijas LKA viršininkui dėl maitinimo organizavimo tobulinimo, darbuotojų darbo našumo didinimo, naujų technologijų įsisavinimo (= įvaldymo).

Užsiėmimo pabaigoje atlikti trumpą apklausą, siekiant patikrinti, ar kariūnai gerai įsisavino (= suprato) išdėstytą medžiagą.

Įskaityti

Kai šaudoma lygumoje, kur aukščių skirtumas tarp šaulio ir taikinio neviršija kelių dešimčių metrų, greičio dedamoji yra nedidelė, taigi pasipriešinimo jėgos dedamosios galima neįskaityti (= neįskaičiuoti).

Išmatuoti

Pirmiausia tikrų grėsmių ne tik neįmanoma išmatuoti (= įvertinti), bet jos gali būti ir nepastebimos.

Išsiųsti

Rugpjūčio 25 d. anksti rytą kuopos vadas išsiuntė (= pasiuntė) žvalgybą išžvalgyti priešakines pozicijas ir surinkti žinių apie priešą.

Iššaukti

Pulko vado raštas iššaukė (= sukėlė) aukščiausios Lietuvos karinės vadovybės susidomėjimą.

Išvesti

Bent vienos stoties gedimas išveda iš rikiuotės (= sutrikdo) visą sistemos grandinę.

Įtakoti

Šiuos santykius įtakojo (= lėmė) permaininga valstybės politika. Iškiriami 4 pagrindiniai kintamieji, kurie įtakos (= lems) užsienio ir nacionalinio saugumo politiką.

Tokiais veiksmais Rusijos Federacija gali įtakoti (= lemti; paveikti) ES ir NATO šalis.

Įvedimas

Stūmoklių atsparumą dilimui padidina į lydinius įvedamas (= įdėtas, dedamas) silicis.

Įvesti

Priimant zoninės navigacijos koncepciją skrydžių rajone arba regione automatiškai yra įvedami (= įtraukiami; įrašomi) reikalavimai.

Šie duomenys yra įvedami (= įtraukiami; įrašomi) į orlaivio skrydžio valdymo sistemą.

Judėjimas

Lygčių sistema, aprašanti kulkos judėjimą (= lėkimą), bus tokia.

Kažkoks tai

Pratybų vadovai mokymus planuoja kažkokiam tai (= kokiam nors; tam tikrame) rajone.

Konfliktuose įžvelgdami aplinkybes ar kažkokių tai (= kokius nors; tam tikrus) motyvus.

Kiekis

Kumštelių kiekis (= skaičius) priklauso nuo vožtuvų ir skirstymo velenėlių kiekio (= skaičiaus).

LKA komandiruotėms skirtų lėšų nepakanka dideliame klausytojų ir instruktorių kiekiui (= skaičiui).

Šaudymo vadovas atsako už šaudmenų kiekių (= skaičiaus) paskirstymą pratybų metu kiekvienai grupei.

Fiksuojamas turimas šovinių kiekis (= skaičius).

Krauti

Iš duomenų bazės yra gaunamos oro erdvės procedūros, kurios toliau yra kraunamos (= įkeliamos) į zoninės navigacijos įrangą.

Kuras

Šios procedūros leis sumažinti orlaivio sunaudoto kuro (= degalų) kiekį.

Reikia koreguoti orlaivio greitį, žemėjimą, aukštį, variklio sukčius tam, kad artėjimo trajektorija būtų efektyviausia kuro (= degalų) sąnaudų ir triukšmo atžvilgiu.

Vertikalus skrydis leidžia pasiekti efektyviausią orlaivio žemėjimo trajektoriją mažiausiomis kuro (= degalų) sąnaudomis.

Lygmuo

Kelti šaudymo reikalavimus į aukštesnį lygmenį (= lygį).

Metas

Eksplotacijos metu (= eksploatuojant) kinta automobilių sistemos.

Naudoti

Pristatomi naudoti (= taikyti) informacijos rinkimo ir analizės metodai.

Visus skaičiavimus apibendriname pasinaudodami (= taikydami) mažiausiųjų kvadratų metodu (= metodu).

Politiniuose moksluose galima naudoti (= taikyti) tiek objektyvius, tiek subjektyvius prognozavimo metodus.

Netikėtumas

Tikslas – patikrinti būrio vado gebėjimą spręsti netikėtumus (= situacijas; problemas; klausimus; užduotis).

Nežiūrint

Tai priklausys nuo politinės valios, tačiau nežiūrint (= nepaisant) to karinės pajėgos gali būti dislokuotos.

Nuvaryti

Pastaba: vyr. seržantas tik nuvaro (= nuvairuoja) automobilį į poligoną.

O taip pat

Tai leidžia manipuliuoti, o taip pat (= taip pat; ir) sujungti kitus sluoksnius.

Visam judėjimui, o taip pat (= taip pat; ir) pamainų pasikeitimui vadovauja šaudymo vadovas.

Pagalba

Supažindinsime su programiniais įrankiais, kurių pagalba (= kuriais) atliekamas vietovės inžinerinis įvertinimas.

Navigacijos sistemos leidžia sekti lėktuvo trajektoriją prietaisų pagalba (= pagal prietaisus).

Orlaivio padėtis nustatoma įrangos pagalba (= pagal prietaisus).

Paveikslėlis su informacija, kaip atlikti testą, ir mygtukas „Pradėti testą“, kurio pagalba (= kurį paspaudus) programa pereis prie testavimo procedūros.

*Ryšiai palaikomi raketų ir kitų priemonių pagalba (= raketo-
mis ir kitomis priemonėmis).*

Pagrindas

*Visos valstybės turi savo biurokratinę organizacijų sistemą, kuri
yra privaloma ir veikia NAS pagrindu (= vadovaudamasi
NAS).*

Pagrinde

*Pramonės perorientavimas, kuris leistų, užuot pagrinde (=
daugiausia) eksportavus žaliavas, eksportuoti jau pagamintą
techniką.*

Parvaryti

Karys automobilį parvaro (= parvairuoja) į garažą.

Pasėkoje

*Yra dideli intervalai, ko pasėkoje (= todėl; dėl to) mažėja oro
eismo pralaidumas.*

*Tai sukels naują diskursą kitiems veiksams nagrinėti, to pasė-
koje (= dėl to) analitikų pasaulyje kils naujų iššūkių.*

*Vertikali skrydžio trajektorija bus paveikta slėgio, kas pasėkoje
(= dėl to; ir tai) paveiks vertikalų skrydžio trajektoriją.*

Paskaičiuoti

*Paskaičiuokite (= Apskaičiuokime) statistinį šaudmenų po-
reikį.*

*Programa leidžia paskaičiuoti (= apskaičiuoti) visus reikalin-
gus kulų trajektorijų parametrus.*

Pastoviai

Sėkminga oro navigacija – tai orlaivio pilotavimas iš vienos vie-

tos į kitą, kai pastoviai (= visada; nuolatos) yra žinoma ir stebima orlaivio buvimo vieta.

Skristi pasirinkta trajektorija, kuri yra pastoviai (= nuolatos) stebima.

Turi būti pastoviai (= visada; nuolatos) rodomas duomenų bazės galiojimo laikas.

Pašalinti

Kariūnas buvo pašalintas (= išbrauktas) iš besimokančiųjų sąrašų.

Perduoti

Po cheminės atakos perduoti (= duoti) pavojaus signalą.

Pervesti

Jaunesnio kurso kariūnai buvo pervesti (= perkelti) į vyresnįjį kursą.

Buvo įvertinta galimybė Puskarininkų rengimo centrą pervesti (= perkelti) iš Gynybos ministerijos į Generalinio štabo valdybą.

Peržiūrėti

Kariuomenės vadas įsakė peržiūrėti (= persvarstyti; iš naujo svarstyti) duotą stabdymo įsakymą.

Pilnai

Sumažėjus atstumui, sumažėja alyvos kiekis cilindre ir todėl vožtuvas gali pilnai (= sandariai; visiškai; visai) užsidaryti.

Parengti valstybės ir visuomenės darnios raidos projektą, kuris pilnai (= visiškai) atitiktų Konstituciją.

Pristatė PBN programą, kuri pilnai (= visiškai) remiasi zonine navigacija.

Inžinerinis batalionas pilnai (= visiškai; tinkamai) sukomplektuotas.

Svarbiausia, kad būtų pilnai (= visiškai) palaikomi ir vykdomi tam tikros oro erdvės nustatyti parametrai.

Ateities zoninė navigacija pilnai (= visiškai) remiasi pasauline navigacijos palydovine sistema.

Pilnateisis (-ė)

Prieš 12 metų Lietuva tapo pilnateise (= visateise) nare.

Prarasti

Valstybė, praradusi (= netekusi) visas pozicijas politiniame pasaulyje, buvo atstumta.

Pravažiuoti

Transporto priemonės vairuotojas, pastebėjęs patrulį, padidina greitį ir bando pravažiuoti (= aplenkti; apvažiuoti) kliūtį.

Pravežti

Transporto priemonės vairuotojas, pasinaudodamas sumaištimi, bando pravežti (= pervežti) kontrabandą – ISU komponentus.

Prieiti

Lakūnui turi būti prieinami mažiausiai penkių palydovų signalai (= Lakūnas turi gauti mažiausiai penkių palydovų signalus).

Ratas

Išvardijome platų sprendžiamų uždavinių ratą (= įvairius sprendžiamus uždavinius; daug įvairių sprendžiamų uždavinių).

Reikalingas

Efektyvus valdymas sudaro sąlygas, kurias prognozuojant reikalinga (= reikia) prisiimti atsakomybę.

Sąlygoti

*Nesaugumo būklę esą sąlygoja (= lemia) daugybė veiksnių.
Valstybių nesaugumą sąlygoja (= lemia) ne tik kitos valstybės, bet ir jų santykiai.*

Sekantis

*Antrame mapleto lange, kurio funkcija yra pateikti apklausos pavyzdį, bus sekantys (= šie) elementai.
Sekantį (= Kitą) seminarą planuoti rugsėjo–spalio mėn.
Sekantis (= Kitas) žingsnis – karinių pajėgų pertvarka.*

Smarkiai

*Globalizacijos sąlygomis turi smarkiai (= labai) keistis požiūris į kario lyderio profesinį ir psichologinį rengimą.
Jie, aišku, smarkiai (= labai) didės artėdami prie priešininko.*

Spektras

Šiuolaikinės saugumo studijos yra labai plataus spektro (= išsamios; apimančios daug dalykų).

Stipriai

*Nė viena žmonių veiklos rūšis nėra taip stipriai (= labai) priklausoma nuo žmogaus visapusiško pasirengimo, kaip karo tarnyba.
Valdymo sistemos įtaka dabar yra stipriai (= labai) išaugusi.*

Stovėti

Nesulaukęs palaikymo iš aukščiau stovinčios vadovybės (= Nesulaukęs aukštesniosios vadovybės palaikymo) ir raštiško įsakymo dėl pulko likvidavimo termino, buvo priverstas išleisti naują įsakymą.

Stovis

Be to, pulko šaudyklų stovis (= būklė) buvo nepatenkinamas (= nepatenkinama).

Stulpelis

2.4 lentelės pirmajame ir antrajame stulpeliuose (= skiltyse) pateikti karių aprūpinimo duomenys.

Sunkus, -i, -u

Šios dvi procedūros leidžia atskrendantiems iš skirtingų pusių orlaiviams artėti nedarant sunkių (= sudėtingų) manevrų.

Surišti

Akselerometrai [Akceleratorai] yra surišti (= susieti) su orlaiviu.

Suvesti

Visi rezultatai bus suvesti (= surašyti) į KE rezultatų lentelę.

Suvedimas

Už duomenų suvedimą (= surašymą) atsakingi karininkai, taisantys teorinį testą.

Šuoras

Vidurinė karių grandis pakyla šuorui (= perbėgimui), kiti juos dengia ugnimi.

Galime nurodyti galimus nuostolius kiekvieno karių šuoro (= perbėgimo) metu.

Taip... kaip

Šios schemos gali būti naudojamos vykdant kaip (= tiek) netikslųjį artėjimą tūpimui, taip (= tiek) ir artėjimo tūpimui procedūras.

Taisyklė

Sausosios įvorės, kaip taisyklė (= paprastai; dažniausiai), naudojamos tik tada, kai remonto metu cilindras ištekinamas iki ribinio matmens.

Talpa

Per pratybas karius reikia aprūpinti daugkartinio naudojimo talpomis (= indais; talpyklomis).

Degalų sąnaudų norma nustatoma atitinkamai tris kartus išseikvojus ir pripildžius degalų talpą (= talpyklą).

Talpinti

Kadangi oras buvo nešaltas, arkliai buvo talpinami (= laikomi) lauke.

Navigacijos duomenų bazėje yra talpinama (= laikoma; saugoma) navigacinė informacija.

Tamprus

Tarp apsaugos ir buveinių palaikyti tamprus (= glaudžius) ryšius.

Ypač tamprūs (= glaudūs) ryšiai nustatyti tarp šių veiksmų ir organizacijos.

Tankiausiai

Šaudant iš minosvaidžio, taikinys tankiausiai (= dažniausiai) yra nematomas.

Tarnauti

Normaliam variklio veikimui užtikrinti tarnauja (= skirtos) maitinimo, tepimo, aušinimo ir uždegimo sistemos.

Tarpe

Apie kariuomenės reformą plačiai diskutuojama tiek tarptautinėje bendruomenėje, tiek kariškių tarpe (= tarp kariškių).

Teisingai

Karys vertinamas teigiamai, jei teisingai (= taisyklingai) atlieka rikiuotės veiksmus pagal komandas.

Jei pastebima, kad karys dirba su įrankiais neteisingai (= nesaugiai, netinkamai), jis šalinamas iš pratybų.

Vykdymas

Dažniausiai skrydžiai buvo vykdomi (= buvo skrendama) nuo vieno antžeminio švyturio kito link.

Atsitraukimų vykdymas (= Atsitraukiama) į numatytas atsargines patrulio bazines.

Viršininkas, organizuodamas ir koordinuodamas veiklą, atsako už įstatymų ir kitų teisės aktų vykdymą (= laikymąsi).

Vykdyti

Išleistas įsakymas dėl karininkų skyrimo vykdyti (= eiti; atlikti) mentorius pareigas.

Pratybų vadovas privalo užtikrinti, kad kariai būtų susipažinę su naujovėmis ir kompetentingi vykdyti (= eiti; atlikti) savo pareigas.

Zoninės navigacijos sistemos leidžia nustatyti bet koki skrydžio maršrutą ir vykdančią skrydį (= skrendant).

Būtina tiksliai vykdyti artėjimą (= artėti) rengiantis tūpti.

Užpuolikai vykdo KP apšaudymą (= apšaudo KP).

Žemiausias

OPD procedūros atskrendantiems orlaiviams suteiks galimybę artėti prie tūptinės ir varikliui veikiant žemiausiomis (= mažiausiomis) apsukomis.

Ženkliai

Jei šaudoma į ženkliai (= gerokai) aukščiau esantį objektą, reikia apskaičiuoti pakilimo kampą pagal formulę.

Šie svarbūs veiksniai ženkliai (= labai) priklauso ir nuo politinės, ekonominės šalies situacijos, sociokultūrinės tradicijos.

Žymiai

Išsiplėtė jos galimybės, nes žymiai (= gerokai; kur kas) greičiau surenkami duomenys.

Žymiai (= Gerokai; Kur kas) gausesni žvalgybos duomenys perduodami palydovinės sistemos.

APV Baro-VNAV procedūrų naudojimas Vilniaus aerodromui padės žymiai (= labai; gerokai) sumažinti ILS sistemos išlaidas.

4 NETAISYKLINGI TERMINAI

1) Priemonių, įrankių pavadinimai nedaromi iš veiksmažodžių su veikėją (asmenį) reiškiančia priesaga *-ėjas*:

*Kai kurios šalys laikosi globalaus žaibiško smūgio, naudojant **raketas nešėjas** (= nešančiąsias raketas) su branduoliniais ir nebranduoliniais įtaisais, koncepcijos.*

*Maskva pareikalavo, kad Pentagonas sumažintų turimų **raketų nešėjų** (= nešančiųjų raketų) skaičių.*

*Slidžių apkaustų **įtempėjai** (= įtempikliai) atliekant pratimą metu turi būti atlaisvinti.*

2) Supainiota žodžio „bortas“ reikšmė. Lietuvių kalboje šis žodis reiškia laivo, sunkvežimio kėbulo ir kt. šoną, bet nevartojamas reikšmė „lėktuvas, orlaivis, sraigtasparnis“:

Nebūtina turėti brangią borto (= orlaivio) įrangą.

3) „Glisada“ yra barbarizmas, neteiktinas terminas. Lietuvių kalboje yra vartotinas patvirtintas terminas (žr. Terminų banke) *tūptinė*:

Kuo aerodromo temperatūra yra aukštesnė, tuo artėjimo glisada (= tūptinė) bus statesnė.

4) Pasitaiko atvejų, kai terminą sudaro keli žodžiai. Deja,

apibūdindami daiktą ar reiškinį ne visada tinkamai pasirenkame žodžius, juo labiau pavartojame perteklines sąvokas. Turime prietaisą *barometrą*, kuris pagal slėgio lygį parodo aukštį, apskaičiuotą remiantis standartiniais atmosferos dėsniais. Todėl šis sakiny s taisytinas:

Jeigu skrydžio metu temperatūra yra žemesnė, nei standartinė, kreiserinis orlaivio skrydžio aukštis bus mažesnis, nei barometrinis prietaisinis aukštis (= barometrinis skrydžio aukštis).

5) Lietuvių kalboje yra žodžių (pvz., *metas, metai*), kurių reikšmės priklauso nuo pavartotos žodžio formos – vienaskaitos ar daugiskaitos. „Ryšys“ reiškia surišimą, raištį, sąsają, o šio žodžio daugiskaitos forma – santykių palaikymą, bendravimą naudojant tam tikras technines priemones:

Aprūpinti mokymus poligone ryšio (= ryšių) priemonėmis.

6) Lietuvių kalboje yra du žodžiai, padaryti iš to paties veiksmažodžio *taikyti*, tik jų reikšmės skiriasi, t. y. *taikyns* ir *taikmuo*. Lietuvių kalbos žodynas⁴ šiuos žodžius aiškina šitaip: „*taikmuo* – potekste suvokiama kam taikoma mintis: taikmuo galėtų būti specialus aktorių vaidybai nusakyti vartojamas žodis“; „*taikyns* – daiktas, į kurį taikoma šaudant; numatytas sunaikinti priešo objektas“. Taigi aišku, kad pirmasis žodis su šaudyba neturi nieko bendra. Vadinasi, ir vartoti vietoj *taikinio* jo nereikėtų:

Pratybose dalyvaujantys šaudymo vadovas, saugos instruktoriai ir taikmenų (= taikinių) operatorius privalo dėvėti šalmsus, neperšaujamąsias liemenes, naudoti klausos apsaugos priemones. Vienintelė išimtis yra ta, kad judant į priekį paskutiniuose puolimo etapuose arba kitais artimojo mūšio atvejais yra leidžiama šaudyti į taikmenis (= taikinius) 10 m ar mažesniu atstumu.

5 GRAMATINIŲ FORMŲ VARTOJIMO KLAIDOS

1) Kiekinių skaitvardžių nevartoti su daugiskaitiniais (t. y. turinčiais tik daugiskaitą) daiktavardžiais:

Karinių pajėgų reforma buvo beveik du (=dvejus) metus testuojama ir tik vėliau oficialiai pradėta įgyvendinti.

2) Jeigu veiksmas negali vykti savaime, nevartoti sangražinės formos veiksmažodžių:

Iš pateiktų grafikų matosi (= matyti), kad panaudojus OPD procedūras lėktuvas, lyg milžiniškas sklandytuvas, sklęsta oru.

Besivartydamos (= Lekiančios) kulkos įstringa sniege.

Instruktorius turi patikrinti, ar iš visų suolų matosi (= matyti) skaidrės ir jų turinys.

3) Nevartoti daugiskaitos tokių daiktavardžių, kurie jos neturi:

Antrasis etapas siejamas su ekonomikos augimu, kuris išreiškiamas produkcijos funkcija, kai produkcijos apimtys (= apimtis, mastas) priklauso nuo darbo, kapitalo ir žemės sąnaudų.

Karinis atstovas pristato šią duomenų bazę kaip tarptautinę informacijos šaltinį ir politinių rizikų (= politinės rizikos) konsultavimo tarnybą.

4) Nevartoti veikiamojo esamojo laiko dalyvio su veikėjo ne-reiškiančiais daiktavardžiais:

Per pratybas nenaudoti pažeistų detonuojančiųjų (= detonuojamųjų) kapsulių.

Detonuojančiąją (= Detonuojamąją) virvutę galima uždegti tik degtukais.

5) Išskiriamoji daikto ypatybė terminuose ir pavadinimuose reiškia įvardžiuotinė būdvardžio, dalyvio, skaitvardžio ar įvardžio forma:

Valstybė planuoja perkelti savo ginkluotas (= ginkluotąsias) pajėgas arčiau sienų.

Gynyba nuo tolimo (= tolimojo) nuotolio balistinių raketų.

Vis daugiau šalių siekia įsigyti modernių balistinių raketų, galinčių nešti ir nebranduolinius sprogstamus (= sprogstamuosius) užtaisus.

6) Būdvardžių, padarytų su priesaga -inis, nevartoti įvardžiuotinė forma:

PRGS, orientuota ne į gynybą nuo tolimojo nuotolio balistinių raketų, bet į gynybą nuo trumpojo ir vidutiniojo (= vidutinio) nuotolio balistinių raketų.

7) Su jungtuku *kad* nevartotina bendratis tikslui reikšti:

Galime imtis bet kokių priemonių, kad išlaikyti (=išlaikytume) įtaką šalies nacionaliniams interesams svarbiame regione.

6 TARPTAUTINIŲ ŽODŽIŲ VARTOJIMO KLAIDOS

Tarptautiniai žodžiai priklauso skoliniams. Jie į mūsų kalbą atėjo iš kitų kalbų ir buvo adaptuoti pagal lietuvių kalbos normas. Tarptautiniai žodžiai vartojami atsižvelgiant į teksto stilių, tačiau pasitaiko atvejų, kai tarptautinių žodžių reikšmės ne visada vartotojui yra aiškios ir suprantamos, todėl jis negalvodamas apie tokių žodžių prasmę, juos vartoja netinkamame kontekste:

Todėl valstybė, siekdama ekonominio potencialo, turėtų įgyvendinti reformacijas (= reformas).

Galima sukonstruoti (= konstruoti) alternatyvius ateities raidos scenarijus, simuliacijos (= imitacijos) scenarijų konstravimo metodus.

Zoninės navigacijos sistemos gedimo indikavimas (= identifikavimas), taip pat indikavimas (= identifikavimas) tam tikro sugedusio navigacinio daviklio.

Sugedęs daviklis pakeičiamas kitu, kad toliau teiktų ekvivalentišką (= reikalingą) informaciją orlaivio sistemoms.

Tam, kad sumažėtų degalų sąnaudos, triukšmo ir aplinkos taršos poveikis, OPD procedūros turi būti inicijuojamos (= pradedamos) nuo paties aukščiausio taško.

Konstruojant (= Derinant) artėjimo tūpti procedūras, naudojama GNSS sistema.

Pratybų vadovai konstruoja (= modeliuoja) mokymų scenarijus rajone.

Naudojamos nepriklausomos nuo antžeminių radiopriemonių (= radijo priemonių) GNSS sistemos.

7 KAI KURIŲ TARPTAUTINIŲ ŽODŽIŲ LIETUVIŠKI PAKAITAI

A

Absorbentas →	sugėriklis
Adaptacija →	pri(si)taikymas
Adaptuotis →	pri(si)taikyti
Administruoti →	1. valdyti; 2. tvarkyti
Aerolis →	purškiklis; purškalas
Akcentuoti →	pabrėžti; paryškinti
Aklimatizacija →	pri(si)taikymas (prie kokių nors oro sąlygų)
Aktyvinti →	žadinti; skatinti
Alternatyva →	galimybė; išeitis
Analogiškas →	panašus
Aneksija →	neteisėtas pri(si)jungimas
Anotuoti →	apžvelgti
Anuliuoti →	panaikinti; paskelbti negaliojančiu
Areštavimas →	strigdymas
Aretyras →	strigdiklis
Argumentuoti →	įrodyti; pagrįsti
Aspektas →	atžvilgis; požiūris

B

Barjeras →	1. kliūtis; kliuvinys; 2. užtvaras; 3. riba
Bazė →	pagrindas; pamatas

C

Chaotiškas, -a →	netvarkingas, -a; supainiotas, -a; nedarnus, -i
Charakteringas, -a →	būdingas, -a
Charakteristika →	1. apibūdinimas; nusakymas; 2. duomenys
Cirkuliacija →	1. apytaka; 2. apyvarta
Cirkuliuoti →	1. tekėti; 2. būti apyvartoje

D

Defektas →	yda; trūkumas
Definicija →	apibrėžtis
Deklaruoti →	(pa)skelbti
Demonstruoti →	(pa)rodyti
Demontuoti →	išardyti
Detaliai →	išsamiai; nuodugniai; smulkiai
Detektorius →	aptiktuvas
Dinamika →	kitimas; kaita
Disponuoti →	valdyti
Distancija →	nuotolis; atstumas
Distancinis →	nuotolinis
Dominuoti →	vyrauti; būti svarbiausiam

E

Ekscesas →	išsišokimas
------------	-------------

Eksploatuoti →	1. išnaudoti; 2. naudoti
Ekstremalus, -i →	ribinis, -ė; kraštutinis, -ė
Ekvivalentas →	1. lygiavertis dydis; 2. atitikmuo
Elementarus, -i →	paprastas, -a
Eliminuoti →	1. išstumti; pašalinti; 2. išbraukti
Emigrantas, -ė →	išeivis, -ė

F

Faktas →	atsitikimas; įvykis; reiškinys
Faktinis, -ė →	tikras, -a; nepramanytas, -a
Faktiškai →	iš tikrųjų
Faktorius →	veiksny, priežastis
Falsifikuoti →	klastoti; padirbti
Fiksuoti →	1. nustatyti; 2. įtvirtinti; 3. žymėti
Fragmentas →	1. dalis; 2. nuolauža; gabalėlis; 3. ištrauka

G

Gabaritai →	matmenys
Garantija →	laidavimas; užtikrinimas
Generuoti →	1. sukelti; 2. kurti
Globalus, -i →	1. pasaulinis, -ė; visuotinis, -ė 2. didžiulis, -ė; milžiniškas, -a

H

Harmoningas, -a →	darnus, -i
Horizontalus, -i →	gulsčias, -ia
Humaniškas, -a →	žmogiškas, -a; žmoniškas, -a

I

Identifikuoti →	atpažinti; nustatyti
Identiškas, -a →	tapatus, -i; toks, -ia pat; vienodas, -a
Identitetas →	1. tapatybė; tapatumas; 2. savimone
Ignoruoti →	nepaisyti; nekreipti dėmesio; neatsižvelgti
Impregnuoti →	įmirkyti
Indikatorius →	rodytuvas
Individualus, -i →	1. pavienis, -ė; atskiras, -a; 2. asmeninis, -ė
Infiltruoti(s) →	skverbti(s); terpti(s)
Informacija →	pranešimas; žinios
Inicijuoti →	1. sukelti; 2. sužadinti
Inklinacija →	posvyris
Inkorporuoti →	įtraukti
Inovacija →	naujovė
Instrukcija →	taisyklės; nurodymai
Integracija →	1. į(si)traukimas; į(si)liejimas 2. jungimas; 3. siejimas; vienijimas
Intensyvus, -i →	1. įtemptas, -a; 2. gausus, -i; našus, -i; 3. stiprus, -i; 4. smarkus, -i; 5. didelis, -ė

Internacionalinis, -ė → tarptautinis, -ė

Izoliuoti →
1. atskirti;
2. apsaugoti

K

Komentaras → paaiškinimas; išaiškinimas

Kompaktiškas, -a →
1. mažas, -a; glaudus, -i;
2. tankus, -i

Kompetencija → išmanymas

Komponentas → dėmuo; sudedamoji dalis

Komunikabilus, -i → bendraujantis, -i

Komunikacija → bendravimas

Komunikacijos → ryšiai

Koncepcija → pažiūra; samprata

Konfrontacija →
1. priešprieša;
2. gretinimas

Konkuruoti → varžytis

Kontaktas →
1. sąlytis;
2. ryšys, ryšiai

Kontaktuoti →
1. bendrauti;
2. susisiekti

Kontroversija → nesutarimas; ginčas

Koreguoti → taisyti; tikslinti

Koreliacija →
1. ryšys; santykiai;
2. priklausomybė

L

Legalizuoti → pripažinti / laikyti teisėtu, -a

Legalus, -i → teisėtas, -a

Likviduoti → naikinti; šalinti

Limitas →
1. leidžiamoji riba;
2. ribotas kiekis; norma

Lokalinis, -ė →	vietos, vietinis, -ė
Lokaluoti →	nustatyti
Lokalus, -i →	vietinis, -ė; vietos

M

Maksimalus, -i →	didžiausias, -ia
Masinis, -ė →	visuotinis, -ė
Migrantas, -ė →	persikėlėlis, -ė
Minimalus, -i →	mažiausias, -ia
Modernus, -i →	šiuolaikiškas, -a; naujoviškas, -a
Modifikacija →	atmaina
Modifikuoti →	keisti
Motyvuoti →	pagrįsti
Motoras →	variklis

N

Niveliuoti →	vienodinti; lyginti
--------------	---------------------

O

Operatyvus, -i →	greitas, -a
Optimalus, -i →	tinkamiausias, -ia; geriausias, -ia
Organizuoti →	rengti; ruošti
Orientuoti →	kreipti
Orientuotis →	1. išmanyti; nusimanyti; 2. gaudytis

P

Paralelus, -i →	1. lygiagretus, -i; 2. gretimas, -a
Paritetinis, -ė →	lygiavertis, -ė; lygus, -i
Periodas →	laikotarpis
Perspektyva →	1. ateitis; 2. galimybės

Potencialus, -i →	galimas, -a
Preciziškas, -a →	tikslus, -i
Pretekstas →	dingstis
Prezentacija →	pristatymas
Procesas →	vyksmas
Produktyvus, -i →	našus, -i; vaisingas, -a
Prognozuoti →	numatyti; spėti; laukti
Progresas →	pažanga
Provokuoti →	kurstyti

R

Racionalus, -i →	1. protingas, -a; 2. pagrįstas, -a; apgalvotas, -a; 3. tikslingas, -a
Realybė →	tikrovė
Reemigrantas, -ė →	sugrįžėlis, -ė
Reglamentuoti →	nustatyti (tvarką)
Rekonstruoti →	1. atkurti; atstatyti; 2. pertvarkyti
Reljefas →	paviršius
Renovacija →	atnaujinimas
Reorganizuoti →	pertvarkyti
Reprezentuoti →	atstovauti
Restruktūrizuoti →	pertvarkyti
Resursas →	ištekliai
Rezervas →	atsargos
Rezonansas →	atgarsis
Rezultatas →	padarinys; pasekmė

S

Sertifikatas →	pažymėjimas
Simptomas →	požymis

Situacija →	1. padėtis; būklė; būseną;
	2. aplinkybės
Specifinis, -ė →	savitas, -a
Spektras →	įvairovė
Stagnacija →	sąstingis
Stichinis, -ė →	gaivalinis, -ė
Stimuliuoti →	skatinti; pastūmėti; (pa)gyvinti
Subjektyvus, -i →	šališkas, -a
Subordinacija →	pavaldumas
Suspenduoti →	sustabdyti įgaliojimus
Suverenitetas →	nepriklausomybė

Š

Šablonas →	pavyzdys
Šansas →	tikimybė; galimumas ką įsigyti
Škvalas →	umaras; gūsis
Štampas →	spaudas

T

Tendencija →	polinkis; kryptis
Terminalas →	galinis įrenginys
Tolerancija →	1. pakanta; pakankamumas; 2. leidžiamoji nuokrypa
Totalus, -i →	1. visuotinis, -ė; 2. visiškas, -a
Transportuoti →	vežti; gabenti; skraidinti; plukdyti

U

Unifikuoti →	vienodinti
Unikalus, -i →	vienintelis, -ė; toks, -ia; nepakartojamas, -a
Universalus, -i →	1. visuotinis, -ė; 2. visapusis, -ė; 3. viskam tinkamas, -a

V

Vertikalus, -i →	statmenas, -a
Videoaparātūra →	vaizdo aparatūra
Videokamera →	vaizdo kamera
Virtualus, -i →	netikras, -a; menamas, -a
Vizualiai →	regimai; iš pažiūros
Vizualus, -i →	regimas, -a
Vulgarus, -i →	1. šiurkštus, -i; 2. iškreiptas, -a

Z

Zonduoti →	tirti; bandyti
------------	----------------

8 DAŽNIAU VARTOJAMŲ IR SUNKIAU KIRČIUOJAMŲ ŽODŽIŲ SĄRAŠAS

Ilgus metus dirbdama kalbos tvarkytojos darbą girdėdavau ne tik rikiuotėje kariams kalbančius instruktorius, bet ir dėstytojus, štabo karius netaisyklingai tariant ar kirčiuojant karinius terminus, įvairius žodžius. Todėl pateikiu kai kurių dažniau karių vartojamų žodžių kelių linksnių kirčiavimą.

Vienaskaitos vardininkas	Vienaskaitos įnagininkas	Vienaskaitos vietininkas	Daugiskaitos kilmininkas	Daugiskaitos galininkas	Daugiskaitos vietininkas
A					
aerodròmas	aerodromù	aerodromè	aerodròmų	aerodromùs	aerodròmuose
aerostàtas	aerostatù	aerostatè	aerostātų	aerostatùs	aerostātuose
aikštė	áikšte	aikštėjė	aikščių	áikštes	aikštėsė
aikštėlė	aikštelė	aikštėlėjė	aikštėlių	aikštelės	aikštėlėsė
amplitudė	amplitudė	amplitudėjė	amplitūdžių	amplitudės	amplitudėjė
aparàtas	aparatù	aparatè	aparātų	aparatùs	aparātuose
apklausà	āpklausa	apklausoję	apklausų	āpklausas	apklausosė
apžiūrà	āpžiūra	apžiūroję	apžiūrų	āpžiūras	apžiūrosė
asmeninis	asmeninių	asmeniniame	asmeninių	asmeninius	asmeniniuosė
āsmeniškas	āsmenišku	āsmeniškame	āsmeniškų	āsmeniškus	āsmeniškuosė
atakà	atakà	atākoje	atākų	atakàs	atākose
atgalinis	atgalinių	atgaliniame	atgalinių	atgalinius	atgaliniuosė
atramà	ātrama	atramojė	atramų	ātramas	atramosė
atraminis	atraminių	atraminiame	atraminių	atraminius	atraminiuosė
atsvarà	ātsvara	atsvarojė	atsvarų	ātsvaras	atsvarosė
aukščiàmis	aukščiamatis	aukščiamatis	aukščiamatis	aukščiamatis	aukščiamatis
aūkštas (dk)	aukštù	aukštė	aūkštų	aukštùs	aūkštuosė
áuškstas (bdv)	áukštu	aukštamė	aukštų	áukštus	aukštuosė
automàtas	automatù	automatè	automātų	automatùs	automātuose
automobilis	automobiliù	automobilyje	automobilių	automobiliùs	automobiliuose

B					
balionas	balionù	balionè	balionų	balionūs	balionuose
bausmė	bausmė	bausmėjė	bausmių	bausmės	bausmėsė
bazė	bazė	bazėje	bazių	bazės	bazėsė
bejėgis	bejėgiù	bejėgiamė	bejėgių	bejėgiūs	bejėgiuose
betikslis	betikslìu	betiksliamė	betikslių	betikslūs	betiksliuose
blokadà	blokadà	blokadòje	blokadų	blokadàs	blokadòse
blòkas	blòkù	blòkė	blòkų	blòkūs	blòkuose
bókštas	bókštu	bókšte	bókštų	bókštus	bókštuose
brúožas	brúožu	brúože	brúožų	brúožus	brúožuose
C					
ceñtras	centrù	centrè	ceñtrų	centrūs	ceñtruose
centrinis	centriniù	centriniamė	centrinių	centriniūs	centriniuose
ceremoniàlas	ceremonialù	ceremonialè	ceremoniàlų	ceremonialūs	ceremoniàluose
chronomètras	chronometrù	chronometrè	chronomètrų	chronometrūs	chro- nomètruose
D					
datà	datà	dàtoje	dātų	datàs	dātose
dėklas	dėklù	dėklė	dėklų	dėklus	dėkluose
dengimas	dengimù	dengimė	dengimų	dengimūs	dengimuose
diapazònas	diapazonù	diapazonè	diapazònų	diapazonūs	diapazònuose
dirgiklis	dirgikliù	dirgiklyje	dirgiklių	dirgikliūs	dirgikliuose
diskas	diskù	diskė	diskų	diskūs	diskuose
doktrinà	doktrinà	doktrinoje	doktrinų	doktrinàs	doktrinòse
dokumeñtas	dokumentù	dokumentė	dokumeñtų	dokumentūs	dokumeñtuose
dòzė	dozė	dòzėje	dòzių	dozės	dòzėsė
drabùžis	drabužiù	drabužyje	drabužių	drabužiūs	drabužiuose
draudimas	draudimù	draudimė	draudimų	draudimūs	draudimuose
drausminis	drausminiù	drausminiamė	drausminių	drausminiūs	drausminiuose
duplėtas	dupletù	dupletė	duplėtų	dupletūs	duplėtuose
dūris	dūriù	dūryje	dūrių	dūriūs	dūriuose
E					
efėktas	efektù	efektė	efėktų	efektūs	efėktuose
eilinis	eiliniù	eiliniame	eilinių	eiliniūs	eiliniuose
ekipažas	ekipažù	ekipažė	ekipažų	ekipažūs	ekipažuose
ekscėsas	ekscesù	ekscesė	ekscėsų	ekscesūs	ekscėsuose
elementas	elementù	elementė	elementų	elementūs	elementuose
epizòdas	epizodù	epizodė	epizodų	epizodūs	epizòduose
etāpas	etapù	etapė	etāpų	etapūs	etāpuose
etātas	etatù	etatė	etātų	etatūs	etātuose
F					
figūrà	figūrà	figūroje	figūrų	figūràs	figūrose
flotilė	flotilė	flotilėje	flotilių	flotilės	flotilėse

DAŽNIAU VARTOJAMŲ IR SUNKIAU KIRČIUOJAMŲ ŽODŽIŲ SĄRAŠAS

G					
gabaritas	gabaritù	gabaritè	gabaritų	gabaritūs	gabarituose
galià	galià	gālioje	gālių	galiàs	gāliose
gaubtas	gaubtù	gaubtè	gaubtų	gaubtūs	gaubtuose
gesintùvas	gesintuvù	gesintuvè	gesintųvų	gesintuvūs	gesintuvuose
giñklas	ginklù	ginklè	giñklų	ginklūs	giñkuose
gráižtva	gráižtva	gráižtvoje	gráižtvų	gráižtvas	gráižtvoje
granatà	granatà	granātoje	granātų	granatàs	granātose
grandinė	grandinė	grandinėje	grandinių	grandinės	grandinėse
H					
himnas	himnu	himne	himnų	himnus	himnuose
hipotèzė	hipotezė	hipotèzėje	hipotèzių	hipotezės	hipotèzėse
husàras	husarù	husarè	husarų	husarūs	husaruose
I, Į					
ígula	ígula	íguloje	ígulų	ígulas	ígulose
ilgas	ilgu	ilgamè	ilgų	ilgus	ilguosè
impùlsas	impùlsu	impùlse	impùlsų	impùlsus	impùlsuose
incideñtas	incidentù	incidentè	incideñtų	incidentūs	incideñtuose
instruktàžas	instruktažù	instruktažè	instruktàžų	instruktažūs	instruktàžuose
interèsas	interesù	interesè	interèsų	interesūs	interèsuose
intervàlas	intervalù	intervalè	intervàlų	intervalūs	intervàluose
įrengimas	įrengimù	įrengimè	įrengimų	įrengimūs	įrengimuose
įrenginỹs	įrenginiu	įrenginyjè	įrenginių	įrenginius	įrenginiuose
J					
junginỹs	jùnginiu	junginyjè	junginių	jùnginius	junginiuose
jùrmylė	jùrmyle	jùrmylejè	jùrmylių	jùrmyles	jùrmylėse
K					
kabina	kabina	kabina	kabina	kabina	kabina
kajùtė	kajutė	kajùtėje	kajùčių	kajutės	kajùtėse
kalibras	kalibrù	kalibrè	kalibrų	kalibrūs	kalibruose
kanàlas	kanalù	kanalè	kanàlų	kanalūs	kanàluose
kapitònas	kapitonù	kapitonè	kapitònų	kapitonūs	kapitònuose
kareivinès dgs	-	-	kareivinių	kareivinės	kareivinėse
kareĩvis	kareiviù	kareĩvyje	kareĩvių	kareiviūs	kareĩviuose
kariniñkas	karininkù	karininkè	kariniñkų	karininkūs	kariniñkuose
kariūnas	kariūnù	kariūnè	kariūnų	kariūnūs	kariūnuose
kastùvas	kastuvù	kastuvè	kastùvų	kastuvūs	kastùvuose
kautynès dgs	-	-	kautynių	kautynės	kautynėse
kèltuvas	kèltuvu	kèltuve	kèltuvų	kèltuvus	kèltuvuose
kilogrāmas	kilogramù	kilogramè	kilogrāmų	kilogramūs	kilogrāmuose
kilomètras	kilometrù	kilometrè	kilomètrų	kilometrūs	kilomètruose
klāusimas	klāusimu	klāusime	klāusimų	klāusimus	klāusimuose

kolonà	kolonà	kolònoje	kolònų	kolonàs	kolònose
konfliktas	konfliktù	konfliktè	konfliktų	konfliktùs	konfliktuose
kontàktas	kontaktù	kontaktè	kontaktų	kontaktùs	kontàktuose
kontratakà	kontratakà	kontratàkoje	kontratàkų	kontratakàs	kontratàkose
kovinis	koviniù	koviniame	kovinių	koviniùs	koviniuose
kulkà	kulkà	kułkoje	kułkų	kulkàs	kułkose
kuprinè	kuprinè	kuprinėje	kuprinių	kuprinès	kuprinėse
L					
leidimas	leidimù	leidimè	leidimų	leidimùs	leidimuose
léistinas	léistinu	leistinamè	leistinių	léistinus	leistinuosè
lýnas	lýnu	lýne	lýnų	lýnus	lýnuose
linijinis	linijiniù	linijiniame	linijinių	linijiniùs	linijiniuose
M					
makètas	maketù	maketè	makètų	maketùs	makètuose
manèvras	manevrù	manevrè	manèvrų	manevrùs	manèvruose
maršrùtas	maršrutù	maršrutè	maršrútų	maršrutùs	maršrútuose
mašinà	mašinà	mašinoje	mašinų	mašinàs	mašinosè
mėdžiaga	mėdžiaga	mėdžiagoje	mėdžiagų	mėdžiagas	mėdžiagose
momeñtas	momentù	momentè	momeñtų	momentùs	momeñtuose
mūšis	mūšiù	mūšyje	mūšių	mūšiùs	mūšiuose
N					
naujókas	naujokù	naujokè	naujókų	naujokùs	naujókuose
normatývas	normatyvù	normatyvè	normatývų	normatyvùs	normatývuose
núostatai <i>dgs</i>	-	-	núostatų	núostatus	núostatuose
O					
objèktas	objektù	objektè	objèktų	objektùs	objèktas
oponeñtas	oponentù	oponentè	oponeñtų	oponentùs	oponeñtuose
òrdinas	òrdinu	òrdine	òrdinų	òrdinus	òrdinuose
òrganas	òrganu	òrgane	òrganų	òrganus	òrganuose
orientýras	orientyrù	orientyrè	orientýrų	orientyrùs	orientýruose
P					
padalinýs	pādaliniù	padalinyjè	padalinių	pādalinius	padaliniuosè
padėtis	padétimi	padėtyjè	padėčių	pādėtis	padėtyšè
pagrindinis	pagrindiniù	pagrindiniame	pagrindinių	pagrindiniùs	pagrindiniuose
pājėgos <i>dgs</i>	-	-	pajėgų	pājėgas	pajėgosè
pajėgùmas	pajėgumù	pajėgumè	pajėgumų	pajėgumùs	pajėgumuose
pakėtas	paketù	paketè	pakètų	paketùs	pakètuose
paklaidà	paklaidà	paklaidojè	paklaidų	pāklaidas	paklaidosè
pàktas	paktù	paktè	pàktų	paktùs	pàktuose
palapinė	palapinė	palapinėjè	palapinių	palapinės	palapinėsè
palydà	pālyda	palydojè	palydų	pālydas	palydosè
parādas	paradù	paradè	parādų	paradùs	parāduose
pareigà	pāreiga	pareigojè	pareigų	pāreigas	pareigosè
parengtis	parengtimi	parengtyjè	parengčių	pārengtis	parengtysè

DAŽNIAU VARTOJAMŲ IR SUNKIAU KIRČIUOJAMŲ ŽODŽIŲ SĄRAŠAS

paslaptis	paslaptimi	paslapyje	paslapčių	pāslaptis	paslaptysė
pavõjus	pavõjumi	pavõjuje	pavõjų	pavojūs	pavõjuose
pistolėtas	pistolėtù	pistolètė	pistolėtų	pistoletūs	pistolėtuose
põstas	postù	postė	põstų	postūs	põstuose
precedėntas	precedentù	precedentė	precedėntų	precedentūs	precedėntuose
procėsas	procesù	procesė	procėsų	procesūs	procėsuose
pũnkta	pũnktu	pũnkte	pũnktų	pũnktaus	pũnktuose
puolimas	puolimù	puolimė	puolimų	puolimūs	puolimuose
R					
rajonas	rajonù	rajonė	rajonų	rajonūs	rajonuose
rezėrvas	rezėrvu	rezėrve	rezėrvų	rezėrvūs	rezėrvuose
rezultātas	rezultatù	rezultatė	rezultātų	rezultatūs	rezultātuose
rikiuõtė	rikiuotė	rikiuõtėje	rikiuõtėjų	rikiuotės	rikiuõtėse
rinktinė	rinktinė	rinktinėje	rinktinių	rinktinės	rinktinėse
ryšys	ryšiù	ryšyje	ryšryšių	ryšiūs	ryšiuose
rũožas	rũožu	rũože	rũoų	rũoaus	rũoauose
rũsis	rũsimi	rũsyje	rũsių	rũsis	rũsyse
S					
sāndėlis	sāndėliu	sāndėlyje	sāndėlių	sāndėlius	sāndėliuose
sārašas	sārašu	sārašė	sārašų	sāraaus	sāraauosė
sāsiuvinis	sāsiuviniu	sāsiuvinyje	sāsiuvinių	sāsiuvinis	sāsiuvinuose
schema	schema	schėmoje	schėmų	schėmas	schėmose
signālas	signalù	signalė	signālų	signalūs	signāluose
sistema	sistema	sistėmoje	sistėmų	sistėmas	sistėmose
skỹdas	skydù	skydė	skỹdų	skydūs	skỹduose
skrỹdis	skrydžiù	skrydyje	skrydžių	skrydžius	skrydžiuose
slėptuvė	slėptuvė	slėptuvėje	slėptuvių	slėptuvės	slėptuvėse
smũgis	smũgiù	smũgyje	smũgių	smũgiūs	smũgiuose
specialistas	specialistù	specialistė	specialistų	specialistūs	specialistuose
spidomėtras	spidometrù	spidometrė	spidomėtrų	spidometrūs	spidomėtruose
stabdys	stabdziù	stabdyje	stabdzių	stabdziūs	stabdziuose
statutas	statutù	statutė	statutų	statutūs	statutuose
stažuõtė	stažuotė	stažuõtėje	stažuõtėjų	stažuotės	stažuõtėse
stovyklā	stovyklā	stovykloje	stovyklų	stovyklās	stovyklose
stratėgas	strategù	strategė	strategų	strategūs	strateguose
struktũrā	struktũrā	struktũroje	struktũrų	struktũrās	struktũrose
suirutė	suirutė	suirutėje	suirutėjų	suirutės	suirutėse
Š					
šablõnas	šablõnù	šablõnė	šablõnų	šablõnūs	šablõnuose
šālmas	šālmũ	šālmė	šālmų	šālmus	šālmuosė
šārvas	šārvũ	šārvė	šārvų	šārvus	šārvuosė
šaudyklā	šaudyklā	šaudỹkloje	šaudỹklų	šaudyklās	šaudỹklose

šaulys	šauliù	šaulyje	šaulių	šauliūs	šauliuosė
šautuvas	šautuvu	šautuvu	šautuvų	šautuvus	šautuvuose
šifras	šifrù	šifrė	šifrų	šifrus	šifruose
šovinys	šóvinys	šovinyje	šovinių	šovinius	šoviniuosė
štābas	štābù	štābė	štābas/štābų	štābus	štābuosė
šūvis	šūviù	šūvyje	šūvių	šūviūs	šūviuose
T					
taikiklis	taikikliù	taikiklyje	taikiklių	taikikliūs	taikikliuose
taikinys	táikiniu	taikinyje	taikinių	táikinius	taikiniuosė
tāktika	tāktika	tāktikoje	tāktikų	tāktikas	tāktikose
tāktinis	tāktiniu	tāktiniame	tāktinių	tāktinius	tāktiniuose
tarpekliis	tarpekliù	tarpeklyje	tarpeklių	tarpeklius	tarpekliuose
tarpsnis	tarpsniù	tarpsnyje	tarpsnių	tarpsnius	tarpsniuose
tarptautinis	tarptautiniù	tarptautiniame	tarptautinių	tarptautinius	tarptautiniuose
tautinis	tautiniù	tautiniame	tautinių	tautinius	tautiniuose
telefonas	telefonù	telefonė	telefonų	telefonus	telefonuose
telegrāfas	telegrafù	telegrafė	telegrāfų	telegrafus	telegrāfuose
telegramā	telegramā	telegrāmoje	telegrāmų	telegramas	telegrāmose
tėvynė	tėvynė	tėvynėje	tėvynių	tėvynės	tėvynėse
tiltas	tiltu	tilte	tiltų	tiltus	tiltuose
tyrimas	tyrimù	tyrimė	tyrimų	tyrimus	tyrimuose
tonā	tonā	tōnoje	tōnų	tonas	tōnose
transpōrtas	transpōrtu	transpōrte	–	–	–
trasā	trasā	trāsoje	trāsų	trasas	trāsose
treniruōklis	treniruokliù	treniruōklyje	treniruōklių	treniruoklius	treniruōkliuose
treniruōtė	treniruotė	treniruōtėje	treniruōčių	treniruotės	treniruōtėse
U					
úostas	úostu	úoste	úostų	úostus	úostuose
užsieniētis	užsieniečiù	užsieniētyje	užsieniečių	užsieniečius	užsieniečiuose
ùžtvāra	ùžtvāra	ùžtvāroje	ùžtvārų	ùžtvāras	ùžtvārose
V					
vādas	vadù	vadė	vadų	vadus	vaduosė
vadōvas	vadovù	vadovė	vadovų	vadovus	vadovuose
vadovýbė	vadovýbe	vadovýbėje	vadovýbių	vadovýbes	vadovýbėse
valstýbė	valstýbe	valstýbėje	valstýbių	valstýbes	valstýbėse
vaĩzdis	vamzdžiù	vaĩzdzyje	vaĩzdžių	vamzdžius	vaĩmzdžiuose
veĩksmas	veiksmù	veiksmė	veiksmų	veiksmus	veiksmuosė
vėliāva	vėliāva	vėliāvoje	vėliāvų	vėliāvas	vėliāvose
veterānas	veteranù	veteranė	veterānų	veteranus	veterānuose
vežimas	vežimù	vežimė	vežimų	vežimus	vežimuose
vietā	vietā	viētoje	viētų	vietas	viētose
vietōvė	vietōve	vietōvėje	vietōvių	vietōves	vietōvėse
virāžas	viražù	viražė	virāžų	viražus	virāžuose
vizā	vizā	vizoje	vizų	vizas	vizose

vizitas	vizitù	vizitè	vizitų	vizitùs	vizituose
vorà	vorà	vorojè	vorų	voràs	vorosè
Z					
zonà	zonà	zònoje	zònų	zonàs	zònose
zòninis	zòniniu	zòniniamè	zòninių	zòninius	zòniniuose
zòndas	zòndu	zònde	zòndų	zòndus	zònduose
Ž					
žaizdà	žaizdà	žaizdojè	žaizdų	žaizdàs	žaizdosè
žėmė	žemė	žėmėjè	žėmių	žemės	žėmėsè
žėnklas	žėnklu	žėnklè	žėnklų	žėnklas	žėnklusè
žygeĩvis	žygeiviù	žygeĩvyje	žygeĩvių	žygeiviùs	žygeĩviuose
žỹgis	žygiù	žỹgyje	žỹgių	žygiùs	žỹgiuose
žiņgsnis	žingsniù	žiņgsnyje	žiņgsnių	žingsniùs	žiņgsniuose
žūtbūtinis	žūtbūtinìu	žūtbūtiniamè	žūtbūtinų	žūtbūtinìus	žūtbūtinuose
žvalģas	žvalgù	žvalgè	žvalgų	žvalgùs	žvalguosè

LITERATŪRA

1. Bendrinės lietuvių kalbos žodynas. Prieiga internete: <http://bkz.lki.lt>
2. Dabartinės lietuvių kalbos gramatika / Ats. red. V. Ambrazas. – Vilnius, 1997.
3. Dabartinės lietuvių kalbos žodynas. Prieiga internete: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis>
4. Kalbos patarimai: 4.1. Gramatinės formos ir jų vartojimas. – Vilnius, 2002. 4.2. Sintaksė: linksnių vartojimas (S 1). – Vilnius, 2009 ir kt.
5. Kanceliarinės kalbos patarimai / Parengė P. Kniūkšta. – Vilnius, 2002 (prieiga internete: <http://kanceliariniaipatarimai.lki.lt>)
6. Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas. Prieiga internete: <http://naujazodziai.lki.lt/>
7. Lietuvių kalbos žodynas. Prieiga internete: <http://www.lkz.lt>
8. Lietuvos Respublikos terminų bankas. Prieiga internete: <http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb.search>
9. Paulauskienė, Aldona. Lietuvių kalbos kultūra. – Kaunas, 2001.

10. Šukys, Jonas. Lietuvių kalbos linksniai ir prielinksniai: vartosena ir normos. – Kaunas: Šviesa, 1998.
11. Tarptautinių žodžių žodynas / [redaktorių taryba: Angelė Kaulakienė ... [et al.]. – Vilnius: Alma littera, 2013.
12. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimai. Prieiga internete: <http://www.vlkk.lt>.

Jolanta BUDREIKIENĖ

LIETUVIŲ KALBOS ATMINTINĖ KARIAMS

Atsakingoji redaktorė *doc. dr. Rolanda Kazlauskaitė Markelienė*

Kalbos redaktorė *Nijolė Andriušienė*

Maketavo *Laima Adlytė*

2018-12-19. Tiražas 100 egz. Užsakymo Nr. GL-636.

Išleido

Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija,
Šilo g. 5A, LT-10322 Vilnius

Spausdino

Lietuvos kariuomenės Karo kartografijos centras,
Muitinės g. 4, Domeikava, LT-54359 Kauno r.